Fylkesbibliotekets vurdering av kuttforslag i Østre Toten

Status i Østre Toten

Folkebiblioteksloven sier at folkebibliotekene skal «ha til oppgave å fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet, gjennom aktiv formidling og ved å stille bøker og andre medier gratis til disposisjon for alle som bor i landet. Folkebibliotekene skal være en uavhengig møteplass og arena for offentlig samtale og debatt.»

Statistikken viser at Østre Toten har løst disse kravene på en svært god måte, ved å prioritere gode åpningstider og et stort, mangfoldig arrangementsprogram. Resultatet er at biblioteket over mange år scorer godt over gjennomsnittet på besøk og utlån, både når vi sammenlikner med egen KOSTRA-gruppe og kommuner med tilsvarende innbyggertall. Andelen innbyggere som bruker biblioteket er høyt.

Meråpent og bemannet åpningstid

Vi deler kommunedirektørens vurdering av at et meråpent bibliotek er et supplement til et bemannet bibliotek.

Meråpent gjør det enklere for innbyggere over 16 år å låne bøker, lese aviser/tidsskrifter, ha tilgang til datamaskiner og benytte seg av sitteplasser. Samtidig er det et tilbud som i liten grad svarer på lovens krav. Erfaringsmessig ser vi at det er et tilbud som hovedsakelig brukes av studenter eller ressurssterke voksne, ikke barn og unge (på grunn av aldersgrense) eller deler av befolkningen med særegne utfordringer og behov. Det kan ikke betraktes som en erstatning for bemannet åpningstid.

Konsekvenser av kutt

For Østre Toten vil avvikling av kveldsåpent flere dager i uken bety at biblioteket går fra å ligge over gjennomsnittet på åpningstid til å ligge under. En stor andel av arrangementene må kuttes, og da særlig de som når bredt ut mot innbyggerne. I 2025 hadde biblioteket over 5000 besøkende på egne arrangement, mer enn det dobbelte av gjennomsnittet. Uten

kveldsåpent og et stort arrangementsprogram vil det overordnede besøket med stor sannsynlighet gå markant ned. Det vil også påvirke utlånstallene negativt.

De siste PISA-resultatene viser at leseferdigheten fortsetter å falle. Bibliotekene spiller en sentral rolle når det gjelder å drive litteraturformidling og å være en møteplass for barn og unge. Østre Toten folkebibliotek har ligget i tet i dette arbeidet over flere år, men det er et arbeid som er svært sårbart for kutt.

Fylkesbiblioteket har forståelse for at kommunen må gjøre krevende prioriteringer. Forslaget rammer likevel den delen av åpningstiden som har gitt biblioteket de gode resultatene. Vår erfaring er at selv små endringer i bemannet kveldsåpning påvirker bruken merkbart. Å gå fra fire til én bemannet kveld i uka vil derfor etter vår vurdering få store følger for bibliotektilbudet i Østre Toten.

Gjøvik, 21. oktober 2026
.
Tone Nyseter

fylkesbiblioteksjef